

- NEMES NAGY J.–SZABÓ P. 2001. Regionális folyamatok, regionális fejlődés. – In: BELUSZKY P.–KOVÁCS Z.–OLESSÁK D. (szerk.): Terület és településfejlesztés kézikönyve. CEBA Kiadó. Bp. pp. 49–64.
- RAKONCZAI J. 2002. A Tisza-vízgyűjtő árvízi problémáinak aktuális kérdései egy földrajzos szemével. – In: RAKONCZAI J. (szerk.): A Tisza vízgyűjtője, mint komplex vizsgálati és fejlesztési régió. Tisza Vízgyűjtő Programrégió Önkormányzati Társulás. Szeged. pp. 107–111
- ROZGONYI T. 2000. Hogyan élték át a Felső-Tisza-vidéki települések lakosai az 1998. őszi tiszai árvizet? – In: ROZGONYI T. et al: A tiszai árvíz: vélemények, kockázatok, stratégiák. MTA Szociológiai Kutatóintézet. Budapest, 175 p.
- SZÉKELY, A. 1999. Comparison between the CREDO and PHARE CBC programmes for the cross-border cooperation. The case of Hungary. – In: HLAVINKOVA, P.–MUNZAR, J. (eds): Regional prosperity and sustainability. 3. Moravian Geographical Conference, Congeo pp.184–191
Területi Számjelrendszer CD 1998. – KSH, Bp.

Sümei Pál: A negyedidőszak földtani és őskörnyezeti alapjai. – Egyetemi tankönyv, Szeged, JATEPress 2001. 262 old.

A szerző a természetföldrajzos szakemberek, kutatók jelentős részét is foglalkoztató tudományterület, a negyedidőszak kutatásáról, ill. annak eredményeiről jelentetett meg hézagpótló – vagy annak tűnő – művet. A kötet, mint címében is olvasható, e rendkívül összetett és szerteágazó diszciplína egyes témaköreinek alapjait mutatja be.

A bevezető fejezet áttekintést nyújt a negyedidőszak tárgyköréről, a vele foglalkozó tudományokról, röviden és tömören ismerteti a negyedidőszakról szerzett ismeretek, kutatási eredmények történeti fejlődését, végül összegzi a tudományban elért magyar vonatkozású eredményeket, és bemutatja a kvarterrel foglalkozó hazai tudományos iskolák, kutatóhelyek tevékenységét.

A következő fejezet a negyedidőszak időtartamáról, az időszak határai meghúzásának szempontjairól tájékoztat, amely a mai napig tudományos viták tárgyát képezi. Ezt követően a negyedidőszaki kutatásban alkalmazott izotópos, ill. ritmusos növekedésen alapuló kormeghatározási módszereket mutatja be a szerző, amelyek közül a radiokarbon vizsgálatokat és a dendrokronológiai elemzéseket megkülönböztetett részletességgel tárgyalja.

Ezt követi a könyv egyik fő gerincét képező rész (3. nagyfejezet), amely a negyedidőszakot vizsgáló tudományos módszerek elvi alapjait, valamint az értékelés paleoklimatológiai, őskörnyezeti, paleobiogeográfiai és rétegtani háttérét mutatja be. Elsőként a negyedkori globális lehűlések őség-hajlatani magyarázatát, azok csillagászati, geológiai bizonyítékait, és az ezek alapján fölállított légkörfizikai modellt vázolja föl a szerző, ismertette a legkorszerűbb meteorológiai, földtani és oceanográfiai vizsgálatokon alapuló, az eljegesedések kialakulását, okait magyarázó elméleteket.

A fossziliák jó része jelentős segítséget nyújt az egykori környezet rekonstrukciójához. A könyv részletesen, rendszertani kategóriák szerint tárgyalja a negyedkori élővilág környezetjelző szerepét, az egyes ősmaradványokból kinyerhető információkat. Külön foglalkozik a hazánkban is alkalmazott paleoökológiai rekonstrukciós módszerek tudományos alapjaival, a pollenanalitikai vizsgálatokkal, a fosszilis mollusca-elemzésekkel (ami egyébként a szerző elsődleges kutatási területe), ill. a negyedidőszaki gerinces fauna őskörnyezetjelző szerepével.

A következő nagyfejezetben a negyedidőszaki környezetrekonstrukciós módszerekkel és azok eredményeivel ismerkedhetünk meg. A fejezet rövid áttekintést nyújt a terepi mintavételi lehetőségekről, az eszközökről, a mintavételkor figyelembeveendő szabályokról, a minták tárolásáról stb. A továbbiakban azokról az üledékes rendszerekről (üledékgyűjtő területek és üledékes képződmények) olvashatunk, amelyek alapvető információkat hordoznak az egykori (negyedidőszaki) ökológiai viszonyokról, és ebből kifolyólag a környezetrekonstrukciós vizsgálatok elsődleges területei. Ezek a tengeri üledékgyűjtő medencék, a tavak, lápok és üledékeik, a speciálisan negyedkori képződmény, a lösz és lösszerű üledékek, ill. paleotalaj sorozatok rendszere, a barlangi üledécsapdák és speciális üledékeik, valamint a különféle folyóvízi üledékekkel feltöltött tektonikus medencék. Az első kivételével a többi rendszer hazánkban is megtalálható, és alkalmas a paleoökológiai rekonstrukcióra. A szerző ezek komplex vizsgálatának példájaként saját, ill. közvetlen munkatársai kutatási eredményeiből egy-egy esettanulmányt is közöl. Ezek a vizsgálati eredmények jól mutatják a leírt területekből kinyerhető információk gazdagságát és a vizsgálati módszerek sokféleségét, azonban egy egyetemi tankönyvben talán túlságosan részletesek, szétdaraboltá teszik a fejezetet, és ez kissé megbontja a harmonikus szemléletbeli egyensúlyt és koncentrálttságot. A fejezet és a kötet a negyedidőszaki globális események rövid összegzésével, majd a témához kapcsolódó ajánlott szakirodalom válogatásával zárul.

A mű a negyedidőszak során bekövetkezett földtani események bemutatásakor nem törekszik teljességre. Teljesen kimaradtak a kvarterban rendkívül intenzíven jelenlévő vulkánikus események vagy pl. a pluviális időszakok Szaharában előforduló emlékei, a kiszáradt folyóölgyek, ill. ezek üledékei stb. A kötet a hazai körülményeket szem előtt tartva elsősorban a környezetrekonstrukciós vizsgálatok módszereit és eredményeit tárgyalja, és a nedves üledékképződési környezeteket illetően ebben valóban teljességre törekszik. A kutatási módszereket bemutató, gyakorlatias, komplex és interdiszciplináris szemlélet adja a könyv valódi értékét.

A szöveget 79 gondosan válogatott (ám kevésbé gondosan összehangolt), szemléletes, a tartalom megértését nagyban megkönnyítő ábra és 16 táblázat egészíti ki. Sajnos gyakran találkozunk szerkesztési hibákkal. Ennek ellenére a könyv könnyen érthető és igen élvezetes stílusban megírt munka, amely újszerűsége, valamint a közölt tanulmányok részletessége révén méltó helyet foglalhat el nemcsak az egyetemi hallgatók, hanem a témával foglalkozó kutatók könyvespolcán is.

CSUTÁK MÁTÉ